

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VI. Vtrum in Christo fuerit tristitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

scilicet est in appetitu prout actuat eandem corporis partem ordinate, id est præsupposita actuatione sensus tactus; sic enim videtur dolor immediate quidem actuare appetitum, mediate vero sensum tactus.

Quartum est ad causandum dolorem vere & proprie dictum non sufficere solum actum imaginationis, ut affirmat Scotus in 3. dist. 15. q. unica, & ibidem Capr. cuius oppositum hic docet S. Th. ponens alteram causam doloris esse corporis lationem. Videndus est Med. in fine Comment. præsentis art.

Vide etiam, quæ circa respons. ad primum notant Caiet. & Suar. in Comm.

ARTICVLVS VI.

Utrum in Christo fuerit tristitia.

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit tristitia. Dicitur n. de Christo, Isa. 42. Non erit tristis, nec turbulentus.

Præterea: Prouer. 12. dicitur, Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Et huius rationem Stoici assignabant, quia nullus tristatur, nisi de amissione suorum bonorum: iustus autem non reputat bona sua, nisi iustitiam, & virtutem, quas non potest amittere: alioquin subiiceretur iustus fortunæ, si pro amissione bonorum fortuna tristaretur. Sed Christus fuit maximè iustus: secundum illud Hier. 23. Hoc est nomen, quod vocabunt eum Dominus iustus noster. Ergo in eo non fuit tristitia.

Præterea: Philosophus dicit in 7. Ethic. cap. 13. & 14. quod omnis tristitia est malum, & fugiendum. Sed nullum malum fugiendum fuit in Christo. Ergo in Christo non fuit tristitia.

Præterea: sicut Aug. dicit 14. c. 6. to. 5. de Ciu. Dei, tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt. Sed nihil passus est Christus contra suam voluntatem, dicitur enim Isa. 53. Oblatus est quia voluit. Non ergo in Christo fuit tristitia.

Sed contra est, quod dicit Dominus Matt. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. Et Ambrosius dicit in 3. de Trin. Vt homo tristitiam habuit: suscepit enim tristitiam meam confidenter: tristitiam nomino, qui crucem prædico.

Respondendo dicendum, quod sicut dictum est, delectatio diuine contemplationis, ita per dispensationem diuine virtutis retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad vires sensitiuas, ut per hoc dolor sensibilis excluderetur. Sicut autem dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo, ita & tristitia. Sed est differentia secundum motiuum siue obiectum: nam obiectum, & motiuum doloris, est læsio, sensu tactus percepta: sicut cum aliquis vulneratur. Obiectum autem, & motiuum tristitiæ, est nociuum, seu malum interius apprehensum, siue per rationem, siue per imaginationem, (ut in secunda parte habitum est) sicut cum aliquis tristatur de amissione gratiæ vel pecuniæ. Potuit autem anima Christi interius apprehendere aliquid, ut nociuum, & quantum ad se, sicut passio, & mors eius fuit: & quantum ad alios, sicut peccatum discipulorum, vel etiam Iudeorum occidentium ipsum. Et ideo, sicut in Christo potuit esse verus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia. Alio tamen modo, quam in nobis: secundum illa tria, quæ supra assignata sunt, cum communiter de passionibus anime Christi loqueremur.

Ad primum ergo dicendum, quod tristitia remouetur à Christo secundum passionem perfectam: fuit tamen in eo initiata secundum propensionem. Vnde dicitur Matth. 22. Cæpit contristari, & mæstus esse. Aliud enim est contristari, aliud incipere contristari, ut Hier. ibidem dicit.

Ad secundum dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 14. de Ciuit. Dei, pro tribus perturbationibus, scilicet cupiditate, lætitiâ, & timore, Stoici tres eupathias, id est, Nat. in D. Thom. 3. part.

A bonas passiones, in animo sapientis posuerunt, scilicet pro cupiditate voluntatem, pro lætitiâ gaudium, pro metu cautionem, sed pro tristitiâ negauerunt aliquid posse esse in animo sapientis: quia tristitia de malo est, quod iam accidit, nullum autem malum existimant posse accidere sapienti. Et hoc ideo est: quia non credebant aliquid esse bonum, nisi honestum, quod homines bonos facit: nec aliquid esse malum, nisi inhonestum, per quod homines mali fiunt. Quamuis autem honestum sit principale hominis bonum, & inhonestum principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipsam rationem, quæ est principalis in homine) sunt tamen quedam secundaria hominis bona, quæ pertinent ad ipsum corpus, vel ad exteriores res corpori deserui- entes. Et secundum hoc potest in animo sapientis esse tristitia, quantum ad appetitum sensitiuum secundum apprehensionem huiusmodi malorum: non tamen ita, quod ista tristitia perturbet rationem. Et secundum hoc intelligitur, quod non contristabit iustum quicquid ei acciderit: quia scilicet ex nullo accidente eius ratio perturbatur. Et secundum hoc tristitia fuit in Christo secundum propensionem, non autem secundum passionem.

Ad tertium dicendum, quod omnis tristitia est malum pene, non autem est semper malum culpa: sed solum quando ex inordinato affectu procedit. Vnde Augustinus dicit 14. de Ciu. Dei. Cum rectam rationem sequuntur ista affectiones, & quando, & ubi oportet adhibentur, quis eas tunc morbidas, seu vitiosas passiones audeat dicere?

Ad quartum dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse contrarium voluntati secundum se, quod tamen est volitum ratione finis, ad quem ordinatur: sicut medicina amara non est secundum se volita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem. Et hoc modo mors Christi, & eius passio fuit secundum se considerata, inuoluntaria, & tristitiam causans: licet fuerit voluntaria in ordine ad finem, qui est redemptio humani generis.

Forma Textus.

CONCLVS. est. Sicut in Christo potuit esse verus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia, alio tamen modo, quam in nobis. Probatur prima pars: quia potuit anima Christi interius apprehendere aliquid, ut nociuum; ergo potuit in eo esse vera tristitia, sicut & verus dolor. Antecedens manifestatur: quia potuit anima Christi interius apprehendere aliquid ut nociuum & quantum ad se sicut passio & mors eius fuit; & quantum ad alios, sicut peccatum discipulorum vel etiam Iudeorum occidentium ipsum. Consequentia vero probatur ex conuenientia & differentia doloris & tristitiæ, ex quibus confurgit quidditas vtriusque. Conueniunt enim, quod sicut dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo, ita & tristitia; sed differunt secundum motiua siue obiecta; ut clare patet in textu; ergo sicut in Christo potuit esse verus dolor ex læsione sensus tactus percepta, ita potuit esse in eo vera tristitia ex nociuo interius apprehenso: Probatur hæc consequentia, & simul satisficit obiectioni tacitæ: quia delectatio diuine contemplationis, ita per dispensationem diuine virtutis retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad vires sensitiuas apprehensiuas & appetitiuas; in quibus est dolor & tristitia; ergo licet, & cæter.

Expositio Textus.

CONCLVS. præsentis articuli est doctrina fidei; ut patet Matth. 26. & Luc. 22. Disputat hic breuiter Med. de differentia doloris & tristitiæ: de qua re latius agit S. D. 1. 2. q. 35. art. 2. & ibi expostores.

Quomodo autem cum summa delectatione posset in Christo esse dolor, & tristitia declarat optime Medina, artic. præced. & Suarez infra disput. Suarez. 38. lect.

Inf. q. 46. a.
8. & 1. d. 15.
q. 2. a. 3. q.
3. c. & 5. c.
opu. 3. c. 239

Art. præ.
ad 3.

Art. 4.

cap. 7. to. 5.

38. scilicet 3. & S. Th. infra q. 46. a. 8. & ibi expositores. A
Vide etiam; quæ scribit Suar. in Comm. circa respon.
ad argumenta D. Th.

ARTICVLVS VII.

Utrum in Christo fuerit timor.

AD septimum sic proceditur. Videtur, quod in Christo
non fuerit timor. Dicitur n. Prouer. 18. Iustus quasi
leo confidens, absque terrore erit. Sed Christus fuit maxi-
me iustus. Ergo in Christo non fuit aliquis timor.

Præterea: Hilarius dicit 10. de Trin. Interrogo eos, qui
hoc ita existimant, an ratione subsistat, ut mori timuerit,
qui omnem ab Apostolis mortis timorem expellens, ad glo-
riam eos sit martyri exhortatus. Non ergo in Christo ra-
tionabile est fuisse timorem.

Præterea: Timor non videtur esse, nisi de malo, quod non
potest homo vitare. Sed Christus poterat vitare, & malum
pæne, quod passus est, & malum culpæ, quod alijs accidit.
Ergo in Christo non fuit aliquis timor.

Sed contra est, quod dicitur Mar. 14. Cæpit Iesus pa-
uere, & tedere.

Respondendo dicendum, quod sicut tristitia causatur ex
apprehensione mali præsentis, ita timor causatur ex appre-
hensione mali futuri. Apprehensio autem mali futuri, si
omnimodam certitudinem habeat, non inducit timorem.
Vnde Philosophus dicit in 2. Rhet. quod timor non est, nisi
ubi est aliqua spes euadendi. Nam quando nulla spes est e-
uadendi, apprehenditur malum, ut præsens & sic magis
causat tristitiam, quam timorem.

Sic ergo timor potest considerari quantum ad duo. Vno
modo, quantum ad hoc, quod appetitus sensituius natura-
liter refugit corporis læsionem: & per tristitiam, si sit præ-
sens, & per timorem, si sit futura. Et hoc modo timor
fuit in Christo, sicut, & tristitia. Alio modo, potest con-
siderari secundum incertitudinem futuri euentus: sicut
quando nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi ignoran-
tes, quid hoc sit. Et quantum ad hoc timor non fuit in
Christo, ut Damas. dicit in 3. lib.

Ad primum ergo dicendum, quod iustus dicitur esse
absque terrore, secundum quod terror importat perfe-
ctam passionem, auertentem hominem ab eo, quod est ra-
tionis. Et sic timor non fuit in Christo, sed solum secundum
propensionem. Et ideo dicitur, quod Iesus cæpit pauere, quasi
secundum propensionem, ut Hieron. exponit.

Ad secundum dicendum, quod Hilarius eo modo à Chri-
sto excludit timorem, quo excludit tristitiam, scilicet quo
ad necessitatem timendi. Sed tamen ad comprobendam
veritatem humane nature, voluntarie timorem assump-
sit, sicut etiam, & tristitiam.

Ad tertium dicendum, quod licet Christus potuerit vi-
tare mala futura secundum virtutem diuinitatis: erant
tamen inuitabilia, vel non de facili vitabilia secundum
infirmiorem carnis.

Sensus quasi.

Quid sit timor declaratur in textu.

Forma Textus.

PRÆMISSA distinctione responderetur quæsitio
duabus conclusionibus.

Distinctio est, timor potest considerari quantum
ad duo: Vno modo quantum ad hoc, quod appe-
titus sensituius naturaliter refugit corporis læsio-
nem per tristitiam, si sit præsens, & per timorem,
si sit futura. Alio modo potest considerari secun-
dum incertitudinem futuri euentus: sicut quan-
do nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi igno-
rantes quid hoc sit. Declaratur hæc distinctio ex
quatuor conditionibus requisitis ad timorem:
Est enim timor apprehensio, mali, futuri, incerti
seu possibilis euitari. In duabus primis, quæ sunt
apprehensio mali, conuenit timor cum tristitia;
quæ etiam est apprehensio mali, differt autem in

tertia; quia sicut tristitia causatur ex apprehen-
sione mali præsentis, ita timor causatur ex appre-
hensione mali futuri: hæc tamen tertia conditio
non sufficit ad inducendum & constituendum
timorem, sed requiritur quarta; quæ est incerti-
tudo seu possibilitas euadendi, ut talis apprehen-
sa. Probatur: quia Arist. in 2. Rhet. c. 5. ait, quod ti-
mor non est, nisi ubi est aliqua spes euadendi:
quod probat: quia si nulla sit spes euadendi, ap-
prehenditur malum, ut præsens, & sic magis caulat
tristitiam, quam timorem.

PRIMA CONCLVS. In Christo fuit timor quan-
tum ad hoc, quod appetitus sensituius naturaliter refugio
futuram corporis læsionem. Manifestatur à simili: quia
in Christo fuit tristitia quantum ad hoc, quod
appetitus sensituius naturaliter refugit præsen-
tem corporis læsionem.

SECUNDA CONCL. In Christo non fuit timor se-
cundum incertitudinem futuri euentus. Probatur ex
Damas. lib. 3. c. 23.

Expositio Textus.

DE RATIONE timoris differit S. D. & eius ex-
positores in 1. 2. q. 41. & 42 ubi late declarat
& probat ea, quæ breuiter hic tangit, & supponit
ut vera. Vide etiam declarationem quartæ con-
ditionis apud Caiet. & ea, quæ circa responsiones
ad argumenta notat Suar. in Comm.

Controuersia Vnica.

An in Christo fuerit timor vere proprie & absolu-
te dictus.

RATIO dubitandi est: quia S. D. ex Aristot. 2. Rhetor. ait de ratione timoris esse incertitudi-
nem, deinde secunda conclusione pronunciat in
Christo non fuisse timorem secundum incertitu-
nem: ex quo sequitur in Christo non fuisse timo-
rem secundum propriam & quidditatiuam ratio-
nem timoris: ablata enim à re vna essentiali con-
ditione siue differentia, tollitur etiam eius pro-
pria ratio: nam ut ait Philos. in 10. Metaph. tex. 8.
species rerum sunt sicut numeri; quibus nihil tam
parum potest addi vel minui, quin varietur spe-
cies.

CVI difficultati varie respondent exposito-
res. Caiet. dicit quatuor. Primum est, tam primam
quam secundam conclusionem negatam in Chri-
sto fuisse timorem secundum incertitudinem,
intelligendam esse de Christo simpliciter & ab-
solute sumpto, non autem de eo secundum quid;
de Christo autem simpliciter dici non posse sim-
pliciter, quia erat incertus de euentu mali futuri,
sed oppositum, videlicet illum fuisse certum de
euentu mali futuri, tam quo ad scientiam diuinā,
quam quo ad scientiam animæ beatam & infu-
sam. Secundum est posse Christo secundum ali-
quam eius partem, puta rationem inferiorem,
aut cogitatiuam tribui incertitudinem euentus;
nec propterea tamen posse absolute Christo tri-
bui incertitudinem: quia, ut ante dictum est, op-
positum, scilicet certitudo, conuenit illi simpli-
citer; sicut ætiops, qui est albus secundum den-
tes, non potest dici albus simpliciter; quia sim-
pliciter niger est. Tertium est: in Christo secun-
dum aliquam portionem, id est secundum ra-
tionem inferiorem, aut facultatem sensituiam
inferiorem, fuisse timorem quo ad incertitu-
dinem euentus: quod est (inquit) esse in Chri-
sto timorem secundum quid, quo ad incerti-
tudinem euentus: ubi aduerte particulam il-
lam secundum quid non determinare timorem, sed

Ratio dubi-
tandi.

Et sententia
Dei.